

paa denne Sag. Man kan forstaa, at de, der have Magten, altid ville forbeholde sig Handlefrihed til eventuelt at gøre den gældende for ved Hjælp deraf at sætte deres Fordringer igennem. Men anderledes ere de mindre Stater stillede. Det Grundlag, som skal betrygge deres Tilværelse, det er netop Retten, og de kunne ikke nære noget Haab om at sætte Magten i dens Sted. Deres Opgave maa derfor være ubrødelig at holde sig paa Retsstandpunktet og, for saa vidt der maatte opstaa Tvistigheder, at søge disse afgjorte ad Rettens Vej. Det forekommer mig, at det er en Opfattelse, som alle de mindre Stater paa Forhaand maa kunne slutte sig til. De maa kunne blive enige om at sige: Vi ville altid holde paa Retten, hævde Retten og afgøre vore Tvistigheder ad Rettens Vej. Hvis nu i alt Fald foreløbig de mindre Stater enedes om en saadan Aftale, vilde de jo danne en virkelig Fredsforening, som vilde betegne et stort Skridt fremad i Retning af at sikre Freden og afværge Krigen. Det er netop, som den højtærede Udenrigsminister fremhævede, en Model for en saadan Traktat, som her foreligger for os. Naar man spørger, hvilken Betydning den i sig selv har, tror jeg ganske vist og haaber i alt Fald, at den ikke vil blive stor; thi Danmark og Holland have jo i umindelige Tider levet som gode Venner, uden at der har været nogen Tvist dem imellem, og dette haaber jeg ogsaa fremtidig maa være Tilfældet. Fra dette Synspunkt tillægger jeg derfor ikke Traktaten nogen Betydning, men vel ud fra det andet Synspunkt, hvorefter den er et Udtryk for, at Danmark og Holland have vedkendt sig altid at ville staa paa Rettens Grundvold og afgøre mulig opstaaende Tvistigheder ad Rettens Vej, men derimod aldrig at ville føre Krig. Det er det betydningsfulde ved denne Traktat, som allerede fremhævet, og hvis det kunde lykkes at samle en Kreds foreløbig i alt Fald af mindre Stater om dette Standpunkt, tror jeg, at det vilde være overmaade heldigt og vigtigt for Fredstankens Gennemførelse. Det er jo ogsaa Hensigten med Traktaten, saaledes som det fremgaar af dens Artikel 4, som man ikke kan andet end ønske og haabe maa finde Tilslutning. At det ikke er sket endnu, kan man ikke undres over, da Traktaten jo endnu ikke er ratificeret. Vi have altsaa Lov til at haabe, at den Tanke, som her er udtalt, maa trænge igennem i alt Fald blandt de mindre Magter indenfor det folkeretlige Samfund.

Jo mere udstrakt denne Traktats Betydning imidlertid kan ventes at blive, desto betydningsfuldere er det, at vi granske den til Bunds og forvisse os om, at der ikke kan opstaa Uklarhed og Uenighed med Hensyn til Forstaaelsen af dens Indhold. Jeg skal i saa Henseende begynde med Artikel 1, som siger, at alle Tvistigheder og Stridigheder mellem de kontraherende Stater skulle henvises til Afgørelse ved Voldgift. Jeg skønner nu ikke rettere, end at dette Udtryk er saa omfattende, at med Undtagelse af de i Artikel 3 omhandlede Stridigheder ville alle andre være at indbefatte derunder. Ved Siden af Ordet litiges, som maaske kan betyde „Proces“ — derom vil jeg ikke udtale mig — staar nemlig i den franske Tekst Ordet différends, og det forekommer mig at være tilstrækkelig klart. Det gælder jo imidlertid her, hvor der er Tale om en Traktat, om, at begge Parter ere enige om, hvilken Forstaaelse der er den rette, men jeg har i en tysk Avis i sin Tid læst en kort Gengivelse af Forhandlingerne i det hollandske Kammer, hvoraf jeg saa, at netop dette Punkt havde været Genstand for Drøftelse der. Jeg kan ikke udtale mig nærmere om, hvad der blev sagt, fordi Referatet, som nævnt, ikke var officielt, men jeg forudsætter, at den højtærede Minister er i Besiddelse af de officielle Forhandlinger, saa at vi derigennem kunne faa Kundskab om, hvad der maatte være udtalt med Hensyn til dette Punkt, altsaa med Hensyn til hvilke Tvistigheder der falder ind under Traktaten.

Saa siges der endvidere, at Tvistighederne skulle henvises til Afgørelse ved den permanente Voldgiftsdomstol, uden at der staar noget om, at dette kun skal ske i Mangel af anden Aftale mellem Parterne. Jeg skønner nu ikke rettere, end at det i og for sig er en uheldig Bestemmelse. Det vilde være heldigere, om vi her havde den samme Regel som i den russiske Traktat, at i Mangel af anden Overenskomst henvises Sagen til Haagerdomstolen, saaledes at der altsaa var ladet Plads aaben for en forudgaaende Forhandling om Voldgiftens hele Ordning. Det kunde jo tænkes, at man kunde finde sig bedre tjent med at etablere den paa en anden Maade. Den permanente Voldgiftsdomstol i Haag er et omfattende og bekosteligt Apparat at sætte i Bevægelse, og det kunde jo tænkes, at Sagen var af saa ringe Betydning, at man kunde afgøre den paa en nemmere og billigere Maade.